

2.5 ОСВІДУВАННЯ ОСОБИ

(ст. 241 КПК України)

слідча (розшукова) дія,
що проводиться

дізнавачем, слідчим або прокурором щодо
підозрюваного, свідка чи потерпілого
для виявлення на його тілі, одязі, в якому він
перебуває,

*слідів кримінального правопорушення та їх
вилучення або особливих прикмет,*

якщо для цього не потрібно проводити
судово-медичну експертизу

виявлення на тілі, одязі, в
якому перебуває
підозрюваний, свідок
чи потерпілий
слідів кримінального
правопорушення та їх
вилучення

МЕТА

виявлення на тілі
підозрюваного, свідка чи потерпілого
особливих прикмет

ЮРИДИЧНА ПІДСТАВА

постанова прокурора (при примусовому проведенні)

Перед початком освідчування особі пропонується добровільно пройти освідчування на підставі постанови дізнавача, слідчого, прокурора, а в разі її відмови освідчування здійснюється примусово виключно на підставі постанови прокурора.

Фактичною підставою – наявність у матеріалах кримінального провадження даних про те, що на тілі особи, одязі є сліди кримінального правопорушення або виявлення особливих прикмет

До особливих прикмет належать:

родимі плями, татуювання, шрами, рубці, бородавки, відсутність певних частин тіла, сліди колишніх хвороб

Шляхом проведення освідування особи може бути з'ясовано, чи є на тілі даної особи:

- особливі прикмети, які саме і їх локалізація (шрами, татуювання, дефекти статури, родимі плями, рубці, бородавки, відсутність певних частин тіла, сліди колишніх хвороб);
- будь-які пошкодження, сліди кримінального правопорушення та їх локалізація (подряпини, синці, укуси, інші тілесні пошкодження);
- частинки тих або інших речовин (крові, хімічних речовин, слини тощо);
- ознаки професійної приналежності

Шляхом проведення освідчування особи може бути з'ясовано, чи є на одязі, в якому знаходиться підозрюваний, свідок чи потерпілий сліди кримінального правопорушення:

- сліди кримінального правопорушення на одязі, а саме їх локалізація (плями крові, сперми, слюни тощо);
 - пошкодження одягу і яке саме

ВИМОГИ (процесуальна форма)

- клопотання слідчого, дізнавача (в разі проведення примусового освідкування особи)
- постанова дізнавача, слідчого, прокурора. А в разі примусового проведення освідкування особи – постанова прокурора
- за необхідності залучення судово-медичного експерта, лікаря або спеціаліста
- пред'явлення постанови особі та роз'яснити учасникам їх права та обов'язки
- за участю незаінтересованих осіб (понятих)
- особі пропонується добровільно пройти освідкування, а в разі її відмови освідкування проводиться *примусово*
- не допускаються дії, що принижують честь і гідність особи або небезпечні для здоров'я
- копія протоколу надається особі, щодо якої проводилося освідкування особи

За необхідності здійснюється фіксування наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, одязі, в якому вона перебуває, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет *шляхом фотографування, відеозапису чи інших технічних засобів.*

Зображення, демонстрація яких може розглядатись як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду

Про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії заздалегідь повідомляються особи, які беруть участь у процесуальній дії.

Для участі в освідуванні особи слідчий чи прокурор зобов'язані запросити *не менше двох незаінтересованих осіб (понятих)*.

Закон допускає проведення освідування без участі понятих у випадку застосування безперервного відеозапису ходу проведення слідчої (розшукової) дії.

Але й у випадку, якщо здійснюється відеозапис ходу освідування, поняті також можуть бути запрошені, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне (ч. 7 ст. 223 КПК України)

У протоколі слід відобразити, чи застосовувалися технічні засоби фіксування освідування особи, які саме і в чому полягало їх використання.

Оскільки в процесі освідкування особи можуть бути виявлені сліди, що швидко змінюються, то їх необхідно описати в протоколі максимально детально й точно.

При фіксації слідів тілесних ушкоджень, доцільно описати їх локалізацію, розміри, конфігурацію, колір, характер країв.

При фіксації особливих прикмет опис їх доцільно здійснювати за правилами словесного портрета. Малюнок і колір татуювання також підлягають докладному опису.

Указується місце розташування татуювання, повністю відтворюється його текст (якщо він є).

Щодо одягу, то варто вказувати що саме за пошкодження, де вони розташовані або які сліди залишені на одязі.

Освідування, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком його проведення лікарем.

Дізнавач, слідчий, прокурор не вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, коли це пов'язано з необхідністю оголювати особу, що підлягає освідуванню.

У такому разі слідчий має звернутися з дорученням до оперативних підрозділів про проведення слідчої (розшукової) дії працівником тієї ж статі, що і освідувана особа

Оголеність (синоніми: **нагота**, **голість**, **голизна**) – стан, коли людина позбавлена одягу і її тіло відкрите для споглядання.

Застосування примусу (у тому числі і фізичного впливу) для проведення освідкування здійснюється у виняткових випадках.

Слідчий має застосувати усі можливі тактичні прийоми, щоб переконати особу добровільно пройти освідкування та роз'яснити, що воно може бути проведено примусово.

При цьому будь-якої диференціації, залежно від процесуального становища особи, не робиться.

При відмові від добровільного проведення слідчої (розшукової) дії, слідчий повинен вжити таких заходів:

- встановити психологічний контакт, при цьому наголошуючи на розумінні становища, переконанні учасника слідчої (розшукової) дії, демонстрації співпереживання;
- створити впевненість учасника у збереженні таємниці досудового слідства,
- гарантуванні безпеки його життя та здоров'я;
- за допомогою використання методів переконання схилити особу до думки про доцільність її добровільної участі у провадженні слідчої (розшукової) дії;
- застосовувати технічні засоби лише за згодою учасника слідчої дії тощо

Застосування примусових заходів здійснюється за обставин крайньої необхідності, коли мета слідчої (розшукової) дії є суттєвою і ніяким іншим способом вона не може бути досягнута

Документи

Клопотання слідчого, дізнавача (у разі проведення примусового
освідування)
(ч. 2 ст. 241 КПК України)

Постанова дізнавача, слідчого, прокурора, а разі проведення примусового
проведення освідування особи – постанова прокурора
(ч. 2 ст. 241 КПК України)

Протокол
(додатки до протоколу при застосування технічних засобів)
(ст.ст. 104-107 КПК України)

Копія протоколу вручається особі, щодо якої проводилося освідування особи

При примусовому освідуванні обов'язково освідуваній особі надається копія протоколу (ч. 5 ст. 241 КПК України).

Рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, в тому числі під час розгляду питань слідчим суддею, приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим.

Додатки до протоколу –

фотознімки, відеозапис, фототаблиці та інші матеріали, що пояснюють зміст протоколу, повинні бути належним чином виготовлені, упаковані,

а також засвідчені підписами дізнавача, слідчого, прокурора, лікаря, інших осіб, які брали участь у їх виготовленні.

Протокол підписують особи, які брали участь у провадженні слідчої (розшукової) дії, поняті і дізнавач, слідчий та/або прокурор.

